

DOMINIKANSKI SAMOSTAN U TROGIRU U XIX. STOLJEĆU

Stanko PIPLOVIĆ
Split

UDK 949.75:271.2"19" Trogir
Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 23. XII. 1998.

U ovom radu se iznosi građevinsko stanje u kojem se nalazio sklop srednjovjekovnog samostana dominikanaca u Trogiru tijekom prošlog stoljeća. Objašnjava se njegovo korištenje i radovi koji su izvedeni na održavanju i popravcima. Iako su zahvati bili opsežni zbog dotrajalosti pojedinih dijelova, nisu bitnije narušili njegov prostorni raspored ni izgled. U to vrijeme gotovo je potpuno promijenjen krov. Također je uređena unutrašnjost crkve, nabavljan namještaj i restaurirane neke umjetnine.

Na južnoj obali grada Trogira, gdje je nekada bio gradski zid, nalazi se samostan sv. Dominika. Prema nekim izvorima podigao ga je 1266. godine trogirski biskup Colombano po nalogu pape Urbana IV. Spominje se još u XIII. stoljeću, ali mu je sadašnji izgled iz XIV. stoljeća. Njegova crkva je jednobrodna propovjedničkog tipa s vidljivom drvenom konstrukcijom krova. Sa sjeverne je strane samostanska zgrada oko dvorišta koje ima obilježja gotike XV. stoljeća.¹

Brojno stanje dominikanaca počelo je nastupom XIX. stoljeća u cijeloj Dalmaciji naglo opadati.² Rezultat toga je bio da su dosta prostrani samostani ostajali skoro prazni. Stoga ih je bilo teško održavati, pa su propadali. Tek u kasnijim godinama ovoga razdoblja, kada se počela jače razvijati konzervatorska služba, ulaganjima države stanje se donekle popravilo. Tako su i zgrade samostana u Trogiru dotrajale pa ih je trebalo obnoviti. Kako malobrojna i siromašna redovnička zajednica nije za to imala sredstava, molila je pomoć, naročito od vlade. Međutim dodijeljene svote su bile male, a njihovo dostavljanje sporo.

O samostanu u prvoj polovici prošloga stoljeća malo se zna. Postoje neki podaci o njegovom izgledu i veličini u prvom stabilnom katastru Dalmacije.³ U mapi Trogira iz

¹ Luigi MASCHIEK, *Manuale del Regno di Dalmazia*, Zadar, 1/1871, 235. - Ivo BABIĆ, *Trogir*, Split, 1987, 95. - Vincenzo DE CELIO CEGA, *La chiesa di Trau*, Split, 1855, 60.

² Stjepan KRASIĆ, *Dominikanski samostan na otoku Čiovu. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Split, 1991, br. 31, 93.

³ O tom elaboratu pitanje vidjeti u Stanko PIPLOVIĆ, *Historijat prvog stabilnog katastra u Dalmaciji. Blago Hrvatske iz Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju*, Split, 1992.

1831. ucrтана je crkva usmjerena u pravcu istoka. Uz četvrtastu apsidu prislonjen je toranj zvonika. Prema sjeveru je klaustar s trijemom i bunarom. S njegove istočne i sjeverne strane je zgrada na kat s gospodarskim i stambenim prostorijama. Ukupna površina pod objektom je bila 320 klaftera četvornih, tj. 1150 m četvornih.⁴ Klaustar je površine 96 klaftera četvornih. Sa zapadne strane je omanji vrt s povrćem. Ispred ulaza u crkvu je širina. Gradski zidovi prema moru još su u to vrijeme sačuvani. Bilo je i nekih radova na samostanskoj zgradi. Izgleda da su joj 1858. godine popravljana pročelja.⁵

Kroz XIX. stoljeće u samostanu je živio mali broj redovnika. Na to ukazuju raspoloživi podaci iz sedamdesetih godina. U to vrijeme tu su istovremeno boravila samo 1 do 3 dominikanca, ali su uglavnom bili nakratko. To su:

- Pio Karmelić prior, ispovjednik i propovjednik,
- Alberto Maria Novelli, teolog,
- Tomaso Mereli, teolog i propovjednik,
- Alfonso Petrinčić, prior, teolog, ispovjednik i propovjednik,
- Vjekoslav Žižak, ispovjednik.⁶

U samostanu je bilo dosta slobodnog prostora pa su njegovi dijelovi povremeno korišteni i za neke druge svrhe. Tako je vrhovno vojno zapovjedništvo u Zadru 20. rujna 1860. obavijestilo da bi u Trogiru trebalo osigurati smještaj za postrojbu koja je tamo upućena. Dogovoreno je da će Općina eraru u tu svrhu ustupiti dio Dominikanskog samostana i to 5 soba i veliki hodnik gdje se mogu smjestiti vojnici, skladište drva te jedan zahod. Kada se uredi, u tim prostorijama se, po procjeni povjerenstva, moglo smjestiti 60 momaka. Općina se obvezala u prostorije za vojnike donijeti potreban namještaj, i to stalaže za puške, klupe, stolove, vjedra za vodu i svjetiljke. Za vanjsku rasvjetu predviđena su 3 fenjera. Krevet, posteljinu, slamu, drva za loženje i ulje nije bila u stanju osigurati. Još se obvezala svaki predmet i namještaj, ako se razbije, popraviti ili zamijeniti novim te da će krečiti zidove. Nije mogla uzimati natrag prostorije koje su služile za vojarnu prije nego što o tome dobije suglasnost vojske. Za tu uslugu plaćalo je zapovjedništvo dnevnu naknadu od 7/10 karantana po čovjeku.⁷

Da bi se moglo započeti s uređenjem i opremom prostorija za vojsku, bilo je potrebno osigurati svotu od 160 forinta. Kako Općinska uprava nije imala sredstava, obratila se

⁴ Klafter četvorni iznosi skoro 4 m četvorna. *Hilfs - tabelle zur umrechnung des Nieder Öst. Flächenmasses nach dem Meter-System.* Beč. 1874.

⁵ *Katastar Trogira iz 1831. godine.* Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju. PAS, br. 659. *Allegato in doppia Scala alla Mappa originale di Traù. Protocollo delle particelle degli edifizj.* – Ivan DELALLE. Trogir. 1936. 77.

⁶ Luigi MASCHEK. *Manuale del Regno di Dalmazia.* Zadar I/ 1871 - VII/1876. - Cesare GARIMBERTI. *Manuale del Regno di Dalmazia.* Zadar. VIII/1879. 253.

⁷ Zapisnik sastavljen u Trogiru u listopadu 1860. kojeg je u ime Općine potpisao Antonio Fanfogna. Ostali potpisi nisu čitki. PAS, FFG, TO, br. 9/XII a.

građanima za dobrovoljne priloge. Na poziv se odazvao velik broj stanovnika grada i predgrađa na otoku Čiovu doznačivši pojedinačno 0,10-3 forinte.⁸

Jedan dio vojnika gradske posade je smješten na drugi kat komunalne palače na trgu. U dominikanskome samostanu je u tu svrhu bilo iznajmljeno ukupno 6 soba, kuhinja i prostorija za stražu.⁹ Tu je smješteno 25 vojnika 4. kumpanije 43. njemačke pješачke regimente; za korištenje u vremenu od 22. listopada do 15. studenoga 1860. Općini je isplaćeno 4 forinte i 37 solda.

Samostan je i kasnije koristila vojska. Tako su na osnovu naređenja Zapovjedništva brigade, vojnici koji su do tada bili stacionirani u Kaštel Lukšiću, premješteni u Trogir. Njihov je dolazak najavljen za 30. siječnja 1861. godine s molbom da se pripremi smještaj. Stanarina je određena u visini jednog solda dnevno za svakog čovjeka. Još je zamoljeno da se pronađe stan za dva časnika.¹⁰ Razne radove za uređenje samostana sv. Dominika i naba-vu namještaja potrebnog vojsci obavljala je Općinska uprava koncem 1860. i nastupom 1861. godine.¹¹ Iz utrošenoga vremena i broja zaposlenih radnika te količine i vrste upotreb-ljenog materijala, može se zaključiti da kod adaptacije unutrašnjosti samostana nije bilo većih građevinskih zahvata. Radilo se uglavnom o dovođenju u red i opremanju zapuštenih prostora. Bili su angažirani drvodjelac Ante Zane, majstori Ante Madirazza i Dominik Zane, zidar Josip Panto s pomoćnicima i još drugi. Sudjelovao je i Andrija Bonomi koji je radio i na drugim poslovima za račun Općinske uprave.¹² Svi ti manji radovi su služili da samostanski prostori postanu uporabljivi. Ali čitav stambeni trakt i crkva, s obzirom na starost i da se dugo nije ništa poduzimalo na održavanju, tražili su temeljite građevinske intervencije.

Na oltarima crkve nalazi se više umjetničkih slika. Među njima posebno je vrijedna ona sa scenom Obrezivanja Isusovog, rad venecijanskog maniriste Palme Mlađega. Sliku je u Beču restaurirao Eduard Gerisch 1875. godine.¹³ Nešto kasnije 1912. popravljena je tako-

⁸ Najviše su za uređenje samostana doprinijeli Antonio Fanfogna, Ante Burić, Ivan Demicheli, Ante Mauretici, Luka Nutrizio, Josip Cindro, Ivan Moretti i Nikola Gorica. PAS, FFG, TO, br. 9/XII d. Popisi građana koji su dali doprinos.

⁹ Popisi namještaja u prostorijama iz 1860. i 1861. godinc. PAS, FFG, TO, br. 9/XII c.

¹⁰ Dopis zapovjedništva 5. kumpanije 2 pješачke regimente trogirskoj općini br. 75 od 29. I. 1861. Također i ostali spisi na istom broju. PAS, FFG, TO, br. 9/XII a.

¹¹ Drvodjelac Ante Zane je isporučio Općini 4 vjedra za vodu i izveo neke manje radove na samostanskoj zgradi. Zatim je s majstorima Antom Madirazzom i Dominikom Zanom radio u dva navrata na popravcima stolarije. On je vršio i ostale sitne poslove, namještao stakla, napravio nekoliko stolova i slično. Pored toga 5 dana je bio uposlen zidar Josip Panto i njegovi pomoćnici Juraj Orlić i Vicko Medić. Osim nešto pijeska i vapna, za radove je nabavljeno 160 opeka preko upravitelja kuće grofova Garagnin-Fanfogna. U dokumentima se spominju još i drugi majstori i isporučitelji razne robe. Među njima su Augustin Calcobotta pa Andrija Bonomi koji je dostavio 25 komada drvenih gredica, a Ante Dellale dva vjedra. U dućanu D. Paladina nabavljeno je njemačko ljepilo, željezni čavli, 49 ploča stakla razne veličine i drugi materijal, PAS, FFG TO br. 9/XII b. Razni računi. - TO, br. 7/I a. Račun A. Zane od 27. X. 1860.

¹² Račun od 2. IV. 1859. PAS, FFG, TO, br. 6/XIV.

¹³ Eduard Gerisch je austrijski slikar. Bio je ravnatelj Akademije lijepih umjetnosti u Beču i dopisni član Središnjeg povjerenstva za istraživanje i zaštitu povijesnih i umjetničkih spomenika u Beču. Na prijelazu XIX. u XX. stoljeće u više je navrata boravio u Dalmaciji i restaurirao brojne stare slike poznatih majstora koje se nalaze po crkvama i samostanima.

đer u Beču slika na oltaru Gospe od Ruzarija s prikazom sudionika bitke kod Lepanta, rad učenika Bassanove. Zbog njegove svetosti te zasluga kao obnovitelja i reformatora crkve i kulturno-povijesnih prilika, 1891. odlučeno je u dominikanskoj crkvi u Trogiru podignuti spomenik blaženome Augustinu Kažotiću. Taj učeni dominikanac se rodio u Trogiru, a od 1303. je zagrebački biskup. U tu svrhu novčane je priloge primao "Katolički list" u Zagrebu. Spomenik je naručen u Milanu.¹⁴

Na popravcima umjetnina u crkvi radio je rezbar Šimun Carrara porijeklom iz Trogi-
ra, a nastanjen u Splitu. On je 1890. godine obnovio drveni kip sv. Augustina. Zatim je
1893. napravio novu pozlaćenu sjedalnicu kipa Majke Božje. Novi dio je izveden u oblicima
XV. stoljeća. Djelo je vještinom izrade izazvalo veliku pozornost i pohvale suvremenika.
Na Veliku Gospu te godine bio je po običaju svečani ophod u kojemu se nosio i restaurirani
kip.¹⁵

Koncem stoljeća sklop samostana dominikanaca je u teškom stanju. Nužno je bilo
poduzeti hitne mjere popravka crkve i klaustera. Krov je propao, zidovi raspucali, unutraš-
njost zapuštena, a namještaj i oprema oskudni i potpuno dotrajali. Međutim sredstava nije
bilo pa se rješavanje rasteglo preko jednog desetljeća.

Ipak konzervatorska služba u Dalmaciji sve se više razvijala. Tako je Bulić 1884.
godine napravio popis od ukupno 165 spomenika Trogira i bliže okolice arhitektonske i
umjetničke vrijednosti, a koje je trebalo sačuvati i urediti uz pomoć države. Dostavio ga je
31. kolovoza Općinskoj upravi. Među njima se nalazi i crkva sv. Dominika, kako njena
vanjština tako i unutrašnjost. Za tekuće održavanje i obnovu samostana doznacavali su se
povremeno manji iznosi. Koncem 1875. godine car Frane Josip I. poklonio u ime potpore
Dalmaciji svotu od 550 forinta. Namijenjena je popravcima samostana u Trogiru. U to je
bio uključen samostan i crkva sv. Dominika iznosom od 200 forinta.¹⁶ Car je ponovno po-
četkom 1890. iz svoje posebne blagajne dao starješini tog samostana potporu od daljnjih
200 forinta.¹⁷ Zatim je 1895. Ministarstvo za bogoštovlje i nastavu u Beču dodijelilo iz Vje-
rozakonske zaklade 1.000 forinta. Početkom 1897. car je opet darovao 300 forinta.¹⁸ Mi-
nistarstvo je dekretom od 11. prosinca iste godine broj 27954 dodijelilo 300 forinta.

Sredstva su se dostavljala preko Dalmatinskog namjesništva u Zadru i Kotarskog
poglavarstva u Splitu. S obzirom na spomeničku vrijednost zgrade, pri tome je uvjetovano
da konzervator Središnjeg povjerenstva prije početka radova postavi svoje zahtjeve. U
skladu s tim, Frane Bulić je zatražio od priora Vjekoslava Žižka da ga odmah obavijesti
ukoliko bi se prilikom rušenja dijela samostana naišlo na ostatke od umjetničkog ili povi-
jesnog značaja. Ovim pitanjem se dosta bavilo Središnje povjerenstvo za očuvanje i istraži-
vanje povijesnih i umjetničkih spomenika u Beču. Na 17. skupnoj sjednici održanoj 17.

¹⁴ Ivan DELALLE, *Trogir*, Trogir, 1936. 75. – *Domaće vijesti*, NL, 14. I. 1891. 3.

¹⁵ Nova sjedalica Majke Božje u Trogiru, *Narod*, Split, 22. VIII. 1893. 3.

¹⁶ *Domaće vijesti*, NL, 30. X. 1875. 3.

¹⁷ Previšnji dar, *SD*, 5. II. 1890. 3. – Naša pokrajina, *Narod*, Split, 7. II. 1890. 3.

¹⁸ Službene vijesti., *List Biskupije Splitske i Makarske*, Split, 1895, br. II. 15. – Naši dopisi, *SD*, 24. II. 1897.

prosinca 1897. pod predsjedavanjem dr. Josipa Aleksandra Helferta, Ministarstvo je obavijestilo da je odobrilo novčani doprinos.¹⁹

U crkvi dominikanaca nalazi se Put križa (*Via crucis*) za kojega se pretpostavljalo da potječe iz XIII. stoljeća. Kako su slike bile oštećene, trebalo ih je popraviti. O tome se raspravljalo na 21. sjednici drugog odjeljka Središnjeg povjerenstva za spomenike koja se održala 25. listopada 1901. godine pod predsjedavanjem dr. Helferta. Izvjestitelj je bio ministarski savjetnik Emil Förster. Zbog povijesne i umjetničke vrijednosti djela, predložena je državna pomoć za njegovu restauraciju. I na sjednici 8. studenoga govorilo se o tome. Molba za dotaciju je upućena na Ministarstvo Međutim na 2. sjednici prvog, odnosno na skupnoj sjednici drugog odjeljka održanoj 24. siječnja 1902. godine izvješteno je da ta molba nije uvažena.²⁰

Prior Žižak je mnogo uradio na uređenju samostanskoga sklopa. Bez ikakvih samostanskih ili crkvenih prihoda, milostinjom naroda, uz pomoć javnih i crkvenih uglednika, doprinosom vlade i višekratnom pomoći cara, on je kroz razmjerno kratko vrijeme ukraasio veliku kapelu crkve oltarom, zamijenio stepenice od bijelog kamena i postavio uresnu željeznu ogradu. Zatim je promijenio krov crkve, nabavio mnoge potrepštine, popravio raku Velike Nedjelje, pregradio sjeverozapadno krilo samostana i preuredio skoro sve njegove prostorije. Zadužio je crkvu još i time što je početkom 1903. nabavio nove orgulje za koje je platio 2430 kruna. Instrument je izradila prva hrvatska radionica orgulja, glasovira i harmonija M. Heferer udova i sin u Zagrebu Ilica 36. Suvremenici su bili oduševljeni novim mehanizmom. Stoga se preporučivalo drugim crkvama i samostanima u Dalmaciji da se za svoje potrebe obrate toj domaćoj tvrtci koja je uživala veliko povjerenje.²¹

I samostanski klaustar je bio u lošem stanju. Konzervator Frane Bulić ga je pregledao u listopadu 1900. godine i obećao da će preporučiti njegov popravak. Napravljen je nacrt i troškovnik potrebnih radova kojeg je prior 29. prosinca uputio s molbom preko Kotarskog poglavarstva na Središnje povjerenstvo za spomenike u Beč. Međutim vrijeme je prolazilo, a da nije bilo nikakvog odgovora. Klaustar je sve više propadao pa je čak prijetila opasnost rušenja jednog njegovog dijela. Stoga se Žižak u listopadu iduće godine obratio Buliću neka nastoji nešto dobiti za popravak. Starješinstvo samostana se obvezalo sudjelovati u troškovima s 300 kruna. Vezano za početak radova, prior je koncem studenoga 1902. pregovarao s poduzetnikom Julijem Rantzom bi li se prihvatio radova i kada bi mogao početi.²² Poduzetnik je načelno prihvatio ponudu, ali je namjeravao pristupiti izvedbi nešto kasnije kada dobije materijal i bude imao na raspolaganju radnike.

¹⁹ Dopis kotarskog poglavara Pichlera prioru Žižku od 18. I. i dopis Bulića prioru od 1. II. AKU, br. 3/ 1898. - Crkve i župničke kuće, *List Biskupije Splitske i Makarske*, Split, 1898. br. IV. 31. - Središnje povjereništvo za povjes. i umjet. spomenike u Beču, *SD*, 12. I. 1898. 3. - Naši spomenici u Središnjem povjereništvu za umjetničke i povjesničke spomenike u Beču, *BASD*, XXI/1898.

²⁰ Č. k. središnje povjereništvo za umjetn. i povjesn. spomenike, *SD*, 11. XII. 1901. 2. - Naši spomenici u c. k. Središnjem Povjerenstvu za stare spomenike, *BASD*, XXV/1902, 42 i 44. - Č. k. Središnje povjereništvo za umjetn. i povjesn. spomenike, *SD*, 22. II. 1902. 3.

²¹ Naši dopisi, *SD*, 10. I. 1903, 2 i 3. - Domaće viesti, *NL*, 31. I. 1903. 3.

²² Julije Rantz je bio građevinski poduzetnik koji se nastanio u Trogiru. Tu je sagradio više zgrada, a među njima vilu Filipinu za vlastiti stan: Stanko PIPL.OVIĆ, *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*, Split, 1996., 155.

Međutim stvari oko obnove klaustara su se sporo rješavale. Zbog toga je Bulić odlazio više puta u Trogir i to 17. listopada 1903. i 15. studenoga 1904. s profesorom Aloisom Riegлом, generalnim konzervatorom Središnjeg povjerenstva. Također je 15. listopada 1904. godine bio tamo s arhitektom Ćirilom Metodim Ivekovićem, referentom za bogoštovne gradnje pri Dalmatinskom namjesništvu u Zadru. Tada je zaključeno da treba napraviti troškovnik za pokrivanje klaustara.²³ Ali se nacrt za te radove zagubio. Elaborat je još 15. siječnja 1902. poslalo Ministarstvo za bogoštovlje i nastavu Namjesništvu. Budući da je bio potreban za izvedbu, Bulić je 22. studenoga 1904. tražio da se vrati. I već u prosincu je preko Kotarskog poglavarstva u Splitu dostavljen natrag.²⁴

Kako se radovi na klaustru nisu micali s mrtve točke, a samostan je bio siromašan pa nije imao sredstava, Žižak je opet u siječnju 1906. urgirao kod Bulića da se zauzme za obećanu novčanu pomoć. Da bi mogao ponovno Središnjem povjerenstvu predložiti popravak, Bulić je zatražio da starješinstvo samostana dade izraditi troškovnik koji bi on prosljedio dalje. To je za kratko vrijeme bilo učinjeno, ali je javljeno da se troškovnik ne može odobriti, jer nije odgovarao pravilima za čuvanje spomenika. Konačno je osnova ipak napravljena. Predračunska svota je iznosila 4250 kruna. Ministarstvo je 11. veljače 1909. obavijestilo kako će dati svoj doprinos uz uvjet da se radovi izvedu u dogovoru sa Središnjim povjerenstvom i nadležnim konzervatorom starina. Sudjelovanje države je određeno u visini trećine cjelokupnog troška. Nakon toga je Namjesništvo zatražilo od Zemaljskog odbora u Zadru da dogovori s općinom Trogira, samostanom sv. Dominika i Zemaljskom zakladom osiguranje ostalog dijela sredstava. U vezi s tim Žižak se 19. lipnja ponovno obratio Buliću ponovivši da samostan nema otkuda potrošiti ni pare, a od Općine se ne može ništa očekivati. Zbog toga je zamolio neka nastoji zainteresirati predsjednika Dalmatinskoga sabora te privoliti Ministarstvo da osigura sav potreban novac.²⁵

Napokon je Ministarstvo za bogoštovlje i nastavu 12. srpnja 1910. godine donijelo odluku da se o državnom trošku od 3750 kruna uz sudjelovanje Zemaljskog odbora od 500 kruna pristupi popravku klaustara. Preko Središnjeg povjerenstva u radove je uključen Bulić, ali kako on nije bio upućen u karakter poslova, zamolio je Namjesništvo da mu se dostavi tehnička dokumentacija. Žižak je također sa svoje strane stalno nastojao da radovi krenu. Na Bulićev se savjet, obratio se svome rođaku dr. Vicku Ivčeviću predsjedniku Zemaljskog odbora da preporuči novčani doprinos s te strane.²⁶

Već je 29. rujna 1910. Namjesništvo dostavilo Buliću troškovnik radova na uvid. Taj elaborat je bio sastavljen na osnovu potankog izvještaja Središnjeg povjerenstva Ministarstvu od 14. siječnja 1909. Kako je za doprinos od 500 kruna trebalo odobrenje Dalmatinskoga sabora, ovaj trošak je uvršten u predračun pokrajine za 1911. godinu. S tog razloga Namjesništvo je zatražilo odgodu početka radova. Ali popravak je bio hitan, jer je već pri-

²³ AKU, br. 1/1901. – AKU, br. 50/1904. Bulićev dopis Središnjem povjerenstvu od 22. X.

²⁴ AKU, br. 57/1904. Dopis Središnjeg povjerenstva br. 2208 od 9. XI. – AKU, br. 58/1904, Dopis Kotarskog poglavarstva, br. 41183/1363 od 7. XII.

²⁵ AKU, br. 6/1906. Pismo Žižka od 15. I. i Bulićev odgovor od 20. I. – AKU, br. 13 i 41/1906.

²⁶ AKU, br. 58/1910, Bulićev dopis Dalmatinskom namjesništvu od 12. IX. i Žižkovo pismo Buliću od 27. IX.

jetila opasnost rušenja nekoliko svodova. Stoga je uprava samostana bila čak spremna posuditi negdje 500 kruna dok ih Zemaljski odbor ne bude mogao dati iz Zemaljske zaklade.²⁷

Obzirom na sve, Ministarstvo je koncem 1910. ipak dozvolilo odmah početak radova, uz uvjet da samostan predjumi iznos koji je još nedostajao i da ga položi kod Kotarskog poglavarstva prije nego se posao dade u zakup poduzetniku Rantzu. I tako je obnova klaustra konačno počela. Radi nadziranja gradnje, konzervator Bulić je bio u Trogiru 18. listopada i 30. studenoga 1911. Radovi su nastavljeni i u idućoj godini. Bulić ih je opet išao pregledati 13. veljače 1912. Utvrdio je da su izvršeni kako je ugovoreno. Ispunjeni su bili svi konzervatorski zahtjevi pa je izvijestio Kotarsko poglavarstvo u Splitu i Središnje povjerenstvo kako je suglasan da se poduzetnika isplati.²⁸

Time međutim nisu bili završeni svi potrebni radovi. Krov nad južnom stranom klaustra je propao pa je prijetila opasnost urušavanja. Ministarstvo je zbog toga odlukom od 19. listopada 1911. doznačilo iznos od 700 kruna. Ali kako to po procjeni stručnjaka nije bilo dovoljno, uprava dominikanskog samostana se obvezala dodati još potrebitih 300 kruna. Radovi su mogli otpočeti odmah, ali poduzetnik ih nije bio voljan nastaviti prije nego što mu se isplati zaostatak za ono što je već učinio. Obzirom na to, Bulić je molio da se što prije obavi kolaudacija izvedenih radova kako bi se moglo pristupiti novima.

Kroz 1912. godinu bio je Bulić dva puta u Trogiru. Dana 20. travnja otišao je s Cornelijem Gurlittom profesorom na Visokoj tehničkoj školi u Drezdenu i 60 studenata, a 3. listopada s dr. Maxom Dvořakom, sveučilišnim profesorom u Beču, i Julijem Deiningerom, konzervatorom Središnjeg povjerenstva, te utvrdio da se na klaustru ne radi.²⁹ Prošla je skoro cijela ta godina, a obveze prema poduzetniku se nisu podmirile.³⁰ Napokon je Ministarstvo 22. listopada 1912. donijelo odluku o isplati dugovanja pa je Namjesništvo 10. studenoga doznačilo preko poreznog ureda u Trogiru Rantzu 3223 kruna za izvedene radove. Od toga je prema članu 5 ugovora zadržano 10 posto kao jamstvo za dobro izvršenje i održavanje radova u vremenu od 2 godine. Istovremeno je naredeno Kotarskom poglavarstvu da se odmah pristupi popravku krova prema već odobrenom troškovniku.³¹

U to vrijeme se nastavilo uređivati unutrašnjost crkve sv. Dominika. Godine 1912. postavljen je novi oltar s kipom Marije ožalošćene. Posvećen je na dan Gospe od zdravlja. Za sve radove na obnovi samostana najviše je bio zaslužan prior Žižak, koji je pune 24 godine bio starješina samostana.³²

²⁷ AKU, br. 85/1910, Izvještaj Središnjeg povjerenstva, dopis Namjesništva i pismo Žižka Buliću 21. X.

²⁸ AKU, br. 1/1911, Dopis Namjesništva od 28. XII. 1910. – AKU, br. 98/1911, Dopis Središnjeg povjerenstva od 6. IX. 1911.

²⁹ C. Gurlitt - njemački povjesničar umjetnosti, protivnik historicizma u arhitekturi i začetnik proučavanja baroka. M. Dvořák - austrijski povjesničar umjetnosti, pripadnik Bečke škole. Utemeljio je načela o cjelovitom čuvanju spomenika bez restauriranja.

³⁰ AKU, br. 114/1911, Bulićevi dopisi. – AKU, br. 119/1912, Bulićev dopis Namjesništvu od 20. XI.

³¹ AKU, br. 126/1912, Dopis Namjesništva od 10. XI.

³² Žižak je ranije 11 godina župnikovao u obližnjem selu Žedno i 4 godine bio vjeroučitelj muške pučke škole i ratarskog tečaja. Bio je na glasu zbog propovijedi koje je držao kroz više godina u Trogiru, Splitu i Bolu. Za poštovanje je rad dobio brojne pohvale biskupa Marka Kalodere. U zadnje je vrijeme dominikansko starješ-

Nakon što je postavljena nova drvena konstrukcija krova klaustura, 27. svibnja 1913. pregledao ju je inženjer Krunoslav Musanić. Utvrdio je da su upotrebene grede slabe i ispucane. Zatim je koncem godine inženjer Milan Karlovac kolaudirao radove i našao da su izvedeni u redu. Konzervator Bulić je sa svoje strane izjavio da je i on zadovoljan. Prema konačnom obračunu izvedenih radova, odobreni trošak je bio prekoračen samo za 206 kruna.³³ Tako je samostan dominikanaca uz veće zastoje bio temeljito popravljen, a sama je unutrašnjost crkve doživjela veće promjene. Prostori su uređeni i očišćeni.³⁴ Sklop u XIX. i početku XX. stoljeća do prvog svjetskog rata nije doživio radikalnije prostorne ni oblikovne preobrazbe.

Neposredna okolica se za to vrijeme znatno izmijenila. Samostanski sklop se nalazi blizu južne obale otočića na kojemu je stari Trogir. Ali između njega i mora je bio gradski obrambeni zid. Nešto istočnije su se nalazile crkvice sv. Roka i sv. Duha. Prva je bila prislonjena s unutrašnje strane na bedem, a druga nešto podalje. Kada zidine više nisu bile potrebne, a u namjeri da se stvore zdraviji uvjeti življenja, počelo se s njihovim uklanjanjem. Šezdesetih godina srušen je dio zida na južnoj obali pa je tako s vremenom otvoren pogled s mora na crkvu dominikanaca. Uklonjeno je i nekoliko kućica koje su bile između zida i mora. Godine 1898. stradala je u požaru crkvice sv. Duha. Njeni ostaci i obližnjih gradskih zidina s vratima porušeni su 1909. zbog poljepšanja obale. Na tom mjestu je 1910. sagrađena velika neogotička zgrada škole po nacrtu Ćirila Ivekovića. I sama obala se nasipavala, proširivala i obzidavala, naročito prvih godina XX. stoljeća. Tako je čitavo okruženje samostana sređeno i poprimalo izgled kakav uglavnom i danas ima.

Popis kratica

AKU	Arhiv Konzervatorskog ureda Split, sada Konzervatorski odjel Ministarstva kulture Split
BASD	<i>Bullettino di archeologia e storia dalmata</i> , Split
FFG TO	Fond Fanfogna Garagnin Trogirska općina, Split
NL	Narodni list, Zadar
PAS	Povijesni arhiv Split
SD	Smotra dalmatinska, Zadar

šinstvo, slijedeći pravila reda, poslalo mladeg redovnika da zamjeni Žižka koji je skromnom svećanošću obilježio 40. godišnjicu duhovnog rada, *SD*, 21. XII, 1912. 3.

³³ Namjesništvo je preporučilo da se taj iznos isplati, a Središnje povjerenstvo u Beču je zatražilo obrazloženje. S nekim drugim nepredviđenim radovima, nepokriveni manjak je narastao na 506 kruna. Ministarstvo ga je preuzelo na sebe i u studenom 1914. naredilo Dalmatinskom namjesništvu neka tu svotu doznači iz paušalnog kredita za čuvanje spomenika za 1914/15. godinu.

³⁴ Međutim prostori samostana su ubrzo izneredeni. Tako je viši inženjer Musanić na povratku iz Trogira 18. XI. 1914. godine javio Buliću da je u klausturu Ahil Micheli odložio mnogo bačava. Redovnici su imali obzira to mu uskratiti pa je Bulić morao intervenirati. Naglasio je da to stvara ružnu sliku kod turista i molio da se držanje bačava u klausturu ograniči samo na vrijeme berbe. AKU, br. 432/1914, Bulićev dopis prioru dominikanskog samostana u Trogiru od 19. studenoga.

Stanko Piplović: THE DOMINICAN MONASTERY IN TROGIR DURING THE NINETEENTH CENTURY

Summary

The Dominican monastery in Trogir is located on the southern side of the islet on which was formed the historical nucleus of the city. It is mentioned in the XIIIth century but its present appearance dates from the XIVth century. Its church is simple and has one nave. The cloister surrounded by living courtyards and buildings for carrying out economic activity are located on its northern side.

During the XIXth century the number of monks living there was small. The monastery had a lot of unoccupied space so that it was from time to time used for other purposes. During 1860-1861 a part of the building was rented by the army. Since the building had not been kept, the most necessary repairs were made and furniture was obtained.

At the end of the last century the building complex was in very difficult conditions. The cloister was in special need of repairs but a lack of funding prolonged the works through a number of decades. Some funds were allotted by the emperor himself, some by the Ministry of worship and education in Wien and by the Territorial council in Zadar. Prior Vjekoslav Žižak was specifically assigned to the restoration of the building. The work was carried out by the contractor Julija Rantz and was overseen by the conservator Frane Bulić and the Central committee for monuments in Wien through its official representatives. In such a way the cloister was finally renovated in the period 1900-1912. In addition the northwestern part of the monastery building was partitioned while almost all of its rooms were refurbished.

The church itself was also under construction. The painter Uduard Gerisch, the headmaster of the Academy of fine Arts in Wien, restored in 1875 the altar painting entitled *The Circumcision of Christ*, a valuable work of the Venetian mannerist Palma the Younger. Sometime later, in 1912 the painting *The Lady of Rosario*, the work of Bassano's pupils was restored. The engraver Šimun Carrara restored in 1890 the statue of St Augustin and in 1893 the statue of the Mother of God. With great persistence Žižak changed the roof of the church, erected a new main altar and the steps in front of it. He also obtained numerous ritual implements. In 1903 he purchased from the renowned firm M. Heferer in Zagreb a new organ.

The immediate surroundings of the monastery underwent great changes. The building complex is located on the shore but the city defensive wall stood between it and the sea while a little to the East stand the small churches of St Roco and of the Holy Spirit. When the walls no longer served their purpose they were removed in the 1860ies along with the church of St Roco. The church of the Holy Spirit was destroyed by fire in 1898 and in 1910 a huge neogothic school building built according to the design drawn by archdeacon Č.

Iveković was erected in its place. The shore itself was enlarged and built up so that the surroundings progressively received the appearance that they have today.

Therefore it can be said that during the XIXth century and the first years of the XXth century the Dominican monastery and its church went through a process of intense reconstruction and building. Fortunately, most of this work consisted of repairs so that the distribution and shape of the building complex generally remained the same as it had previously been.